

Agenda van de rechtspraak 2015 – 2018

Snel – Toegankelijk – Deskundig

Dit document bevat de alternatieve tekst van het origineel. Dit document is bedoeld voor mensen met een visuele beperking, zoals slechtzienden en blinden.

Snelle, toegankelijke en deskundige rechtspraak voor een veranderende samenleving

De Rechtspraak is een organisatie waar wij in 17 gerechten, de Raad voor de rechtspraak en 3 landelijke diensten werken aan jaarlijks 1,7 miljoen rechterlijke uitspraken van hoge kwaliteit. Samen met de Hoge Raad der Nederlanden en de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State vormen wij de derde staatsmacht. Wij zijn rechters, juridisch medewerkers, administratief medewerkers, medewerkers in de bedrijfsvoering en facilitaire dienstverlening, managers en bestuurders. Aan [de basis van ons werk](#) staan de kernwaarden onafhankelijkheid, onpartijdigheid, integriteit en professionaliteit. In de [uitvoering van ons werk](#) sluiten we aan bij de behoeften en problemen in de samenleving. Wat ons verder bindt is de verantwoordelijkheid die we nemen ten opzichte van de maatschappij en de bevologenheid waarmee we ons werk doen. Wij zijn er voor de samenleving.

Drie speerpunten van de Rechtspraak voor 2015–2018

Kwaliteit staat voorop in de Agenda van de Rechtspraak. Kwaliteit van rechtspraak heeft meerdere betekenissen. Naast genoemde kernwaarden betekent kwaliteit: snelle, toegankelijke en deskundige rechtspraak. Deze drie kwaliteitsaspecten zijn de speerpunten van de Agenda van de Rechtspraak 2015–2018.

Wij voeren het gesprek

In het licht van steeds veranderende maatschappelijke, bestuurlijke en financieel-economische omstandigheden is het nodig continu in gesprek te blijven over wat van ons wordt verwacht en wat we daar voor moeten doen. Dat gesprek voeren we onder elkaar, met maatschappelijke organisaties en met ketenpartijen. Snelle en toegankelijke rechtspraak is iets dat we alleen samen met andere partijen kunnen realiseren. We gaan in gesprek met onder meer advocatuur en Openbaar Ministerie over hoe zij kunnen bijdragen aan onze doelstellingen. Ook voeren we tussen de eigen geledingen voortdurend het gesprek over de gewenste balans tussen wat de maatschappij van ons vraagt, wat de professie van ons vereist en over de besteding van het geld dat voor ons beschikbaar is. Dus over de vraag hoe de Rechtspraak zo goed mogelijk kan worden bestuurd.

Rechtspreken in 2018: voor de rechter is maatschappelijk relevante rechtspraak het ankerpunt. Onder zijn regie verlopen procedures snel. Hij stuurt strak op termijnen. Hij zorgt ervoor dat partijen verder kunnen na zijn uitspraak. Zijn uitspraak is niet alleen gezaghebbend, maar ook betekenisvol en behulpzaam voor de rechtzoekenden.

Terugblik op 2011–2014

De [vorige Agenda van de Rechtspraak](#) ging over de periode tot en met het jaar 2014. Er is in die periode met veel inzet gewerkt aan de [herziening van de gerechtelijke kaart](#). Hiermee zijn grotere eenheden binnen de Rechtspraak ontstaan met als doel de kwaliteit en continuïteit van rechtspraak ook voor de toekomst te waarborgen. In 2013 is een nieuwe gerechtelijke kaart ontstaan doordat een aantal gerechten is gefuseerd. We zijn van 19 naar 11 rechtbanken gegaan en van 5 naar 4 gerechtshoven. Ook is de bestuurs- en organisatiestructuur in alle gerechten gewijzigd. De inzet van heel veel medewerkers van de Rechtspraak heeft geleid tot een soepele overgang van de oude naar de nieuwe

gerechtelijke kaart. Wij zijn er trots op dat we deze grote operatie hebben uitgevoerd zonder dat rechtzoekenden daar hinder van hebben ondervonden.

Wij houden de kwaliteit van rechtspraak hoog

De kwaliteit van de Nederlandse rechtspraak is hoog. Daar zijn we trots op en dat willen we zo houden. De hoge kwaliteit blijkt bijvoorbeeld uit het in 2011 gehouden – en in 2014 te herhalen – [onderzoek onder partijen \(rechtzoekenden\) en professionals](#) (bijvoorbeeld advocaten). Van de partijen is 87% (zeer) tevreden over het rechterlijk functioneren, van de professionals 78%. Ook het vertrouwen in Nederlandse rechtspraak is groot. Dit blijkt uit zowel nationaal als internationaal onderzoek. Zo blijkt uit het [Continu Onderzoek Burgerperspectieven](#) van het Sociaal Cultureel Planbureau dat circa 65% van de Nederlanders voldoende vertrouwen heeft in rechtspraak. Daarmee scoort de rechterlijke macht hoger dan de andere staatsmachten. Uit een in 2013 gehouden [onderzoek van de Europese Unie](#) blijkt dat het vertrouwen van de burger in de onafhankelijkheid van rechtspraak in Nederland het hoogste is binnen de hele EU. Datzelfde geldt voor het vertrouwen in de eerlijkheid van het rechterlijk oordeel en de gelijke behandeling van iedereen bij de toepassing van de wet. Met al deze resultaten nemen we de 1e plaats in onder 28 Europese landen.

Uit onderzoek komen ook punten naar voren waarop we ons kunnen versterken. Zo vindt bijna een derde van partijen en professionals dat het vaak te lang duurt voordat de rechter een uitspraak doet. Ook vinden veel juridische professionals dat de Rechtspraak tekort schiet in haar digitale bereikbaarheid. Als het gaat om de waardering van de eenvoud en duidelijkheid van civiele procedures, dan behalen we slechts een 20^e plaats in Europa. Meer dan 60% van de Nederlanders is ontevreden over de lengte van procedures in het bestuurs- en civiel recht, waarmee de Rechtspraak met een 8^e plaats in Europa een matig resultaat behaalt. Een minderheid van de Nederlanders vindt de uitspraken van de civiele- en bestuursrechter begrijpelijk, daarin bezet Nederland volgens het EU-onderzoek respectievelijk een 15^e en 16^e plaats.

De Agenda van de Rechtspraak beantwoordt de vraag van burgers

De samenleving vraagt toegankelijke en begrijpelijke rechtspraak. Bovendien wil de burger rechtspraak van hoge kwaliteit. Hij verlangt dat rechtspraak wordt geleverd door deskundige en onpartijdige rechters die snel en gedegen tot een beslissing komen. Ook bedrijven en andere organisaties willen dit. De Agenda van de Rechtspraak is er op gericht om aan te sluiten bij deze verwachtingen. De Agenda van de Rechtspraak 2015-2018 focust op snelle, deskundige en toegankelijke rechtspraak.

Speerpunt 1: Snelle rechtspraak

Doelstelling 1: in 2018 duren rechtszaken 40% korter dan in 2013

Afspraken

We willen aansluiten op de behoeften die de samenleving heeft aan tempo in rechtszaken. Over de tijd dat een rechtszaak duurt – de doorlooptijd – moet onder partijen en professionals tevredenheid bestaan.

Slechts een klein deel van die doorlooptijd bestaat uit echte behandelingsduur, het grootste deel uit wachttijd: tijd waarin door een partij, advocaat of rechter feitelijk niet aan de rechtszaak wordt gewerkt. Samen met hen die werken aan rechtszaken gaan we procedures door vereenvoudiging en digitalisering zo inrichten dat de doorlooptijd met 40% wordt verkort. Per type zaak kan dit percentage variëren. We gaan niet 40% harder werken, maar anders werken: we gaan de procedures anders inrichten door de tijd dat er in een rechtszaak op elkaar wordt gewacht zo veel mogelijk te beperken.

Snelle rechtspraak is rechtspraak die niet langer duurt dan nodig is, maar wel de aandacht van de rechter krijgt die volgens de rechter nodig is. Daarom gaan we er voor zorgen dat de doorlooptijden worden verkort en tegelijkertijd de rechter meer tijd krijgt, bijvoorbeeld voor complexe zaken. Dit bereiken we met ons programma Kwaliteit en Innovatie (KEI). Dit programma faciliteert vereenvoudiging, standaardisering en digitalisering van procedures en de totstandkoming van innovaties binnen procedures die nu nog niet voor de gerechten beschikbaar zijn.

Dit kan niet voor alle zaken gelden: rechtspraak blijft maatwerk en de rechter kan een uitvoeriger procedure toepassen als hij dat nodig vindt. De nadruk in de procedure ligt op de mondelinge behandeling van de rechtszaak. Er gelden voor alle partijen, en voor de Rechtspraak, heldere termijnen, die de rechter vanuit zijn regisserende rol als uitgangspunt neemt. Vanuit zijn regisserende rol neemt de rechter verantwoordelijkheid voor een vlot verloop van procedures.

De nieuwe, snellere manier van werken, zal in de overgangssituatie leiden tot een tijdelijke opeenhoping van rechtszaken waarin uitspraken moeten worden gedaan. Hierop zullen we ons voorbereiden door extra capaciteit te organiseren. Verder zullen wij bij kortere doorlooptijden structureel rekening moeten houden met de pieken en dalen in de werkbelasting, omdat er kleine voorraden aan zaken zijn die op behandeling wachten. Het opvangen van de pieken en dalen vraagt van ons meer flexibiliteit in onze capaciteit en inzetbaarheid, en vraagt van bestuurders en managers er voor te zorgen dat werkdruk tijdens pieken op een voor iedereen aanvaardbaar niveau blijft.

Versnelling van rechtspraak wordt ook bereikt doordat we met elkaar afspraken maken over bijvoorbeeld:

1. de wijze waarop de rechter strakker invulling gaat geven aan zijn regisserende rol;
2. de termijn waarop de rechter uitspraak doet; als de zaak het toelaat volgt een mondelinge uitspraak op de zitting;
3. het uitgangspunt dat dezelfde rechter de gehele zaak tot en met de uitspraak behandelt; zaken worden alleen overgedragen als dat noodzakelijk is;
4. de aangepaste normen die we hanteren voor doorlooptijden van de diverse zaakscategorieën.

Speerpunt 2: Toegankelijke rechtspraak

Doelstelling 2: In 2018 is ten minste 70% van partijen en professionals tevreden over de begrijpelijkheid van procedures en de (digitale) toegankelijkheid van rechtspraak

Afspraken

Toegankelijke rechtspraak gaat niet alleen over de begrijpelijkheid van onze procedures en de digitale toegankelijkheid van rechtspraak. Het gaat ook over een goede fysieke toegankelijkheid en bereikbaarheid van onze gerechtsgebouwen. Ook de wijze waarop met de Rechtspraak kan worden gecommuniceerd – via internet, de telefoon of in persoon – dient bij te dragen aan toegankelijke rechtspraak. Verder zorgen wij voor toegankelijke rechtspraak door te werken met processen en procedures die niet onnodig complex zijn en door onze uitspraken in heldere begrijpelijke taal te formuleren.

Toegankelijke rechtspraak vereist dat wij de behoeften kennen en begrijpen die partijen en hun vertegenwoordigers hebben als het gaat om het juridische systeem, de kwaliteit daarvan en de (digitale) toegang daartoe.

Toegankelijke rechtspraak betekent tevens dat we in het openbaar reageren op reacties uit de samenleving over ons functioneren. Het publiekelijk gehoor geven aan kritiek uit de samenleving draagt bij aan het vertrouwen van de samenleving in de Rechtspraak. Daarbij gaan we niet in discussie over uitspraken in individuele zaken, want de rechter heeft daarin nu eenmaal het laatste woord. Wel leggen we uit en betrekken we kritiek merkbaar in onze reflectie op ons functioneren als rechter, als bestuurder of als instituut.

Ten slotte is voor toegankelijke rechtspraak een belangrijke voorwaarde dat de financiële randvoorwaarden van de rechtsgang voor een ieder acceptabel zijn. Wij blijven bij de politiek aandacht vragen voor de noodzaak dat de toegang tot de rechtspraak voor een ieder betaalbaar is.

In de periode tot 2018 maken wij gezamenlijk afspraken over:

1. hoe wij de duidelijkheid van procedures, de begrijpelijkheid van uitspraken en de (digitale) toegankelijkheid van rechtspraak kunnen verbeteren;
2. de vereenvoudiging, uniformering en digitalisering van procedures (werkprocessen);
3. via welke middelen en media, op welke tijden en over welke onderwerpen de Rechtspraak partijen klantvriendelijk te woord kan staan. Tevens maken we afspraken over hoe we deze bereikbaarheid organiseren;
4. de verbetering van voorlichting over procedures aan partijen;
5. hoe we publiekelijk goed gehoor kunnen geven aan kritiek uit de samenleving.

Speerpunt 3: Deskundige rechtspraak

Doelstelling 3: de rechtspraak stelt zich merkbaar in op de steeds complexer wordende zaken in een steeds complexere samenleving. Versterking van de deskundigheid draagt in 2018 ook bij aan snelle en toegankelijke rechtspraak

Afspraken

De Rechtspraak werkt systematisch aan de aansluiting van haar deskundigheid bij de vraag vanuit de samenleving. Die aansluiting wordt gezocht in de wijze van behandeling van iedere zaak: snelheid waar het kan, maatwerk waar dat nodig is. De deskundigheid wordt bevorderd door uitbouw van specialisatie. Op specialistische rechtsgebieden zorgen we voor voldoende specialistische capaciteit, waar nodig met inzet van multidisciplinaire deskundigheid.

De Rechtspraak zal de deskundigheid van rechters en juridisch medewerkers versterken en borgen doordat rechters gezamenlijk professionele standaarden vaststellen. Rechters hanteren al professionele standaarden, alleen zijn deze voor een groot deel niet beschreven. Dat is voor de Rechtspraak een gemis, want expliciete standaarden bieden handvatten voor kwaliteitsontwikkeling en deskundigheidsbevordering. Professionele standaarden geven houvast omdat ze verhelderen wat juridische professionals, bestuurders en de samenleving van elkaar mogen verwachten. Professionele standaarden definiëren wat goede rechtspraak is en beschermen rechters en juridisch medewerkers ook tegen bovenmatige productiedruk.

Rechters en juridisch medewerkers zijn vakmensen bij wie professionaliteit in de haarvaten zit. Het versterken van de professionaliteit vloeit voor de professional in de eerste plaats voort uit eigen drijfveren en verantwoordelijkheden.

Het is aan hen om gezamenlijk te definiëren wat per type zaak de voorwaarden zijn voor deskundige en specialistische rechtspraak. Zijn de professionele standaarden helder en expliciet, dan kunnen we beschrijven wat aan ontwikkeling nodig is om rechters en juridisch medewerkers op het niveau van de professionele standaarden te brengen of te houden. Ten slotte blijven we investeren in opleidingen, jurisprudentieoverleg en intervisie.

In de periode tot 2018 maken we gezamenlijk afspraken over:

1. het door rechters gezamenlijk vaststellen en actueel houden van professionele standaarden. De standaarden zien ook op deskundigheid die nodig is om bepaalde zaakstypen bijvoorbeeld op forensisch gebied – goed te kunnen behandelen;
2. de ontwikkelingsfaciliteiten die nodig zijn om te werken volgens de professionele standaarden;
3. de verdergaande invulling en inrichting van specialisatie binnen de gerechten en – waar dat nodig is – tussen de gerechten;
4. het monitoren van het effect van het handelen van rechters op de maatschappij, als methode om de aansluiting van de deskundigheid bij de vraag vanuit de samenleving passend te houden.

Uitvoering van de agenda van de rechtspraak 2015-2018

Sneller, toegankelijker en deskundiger. Dat zijn de resultaten die we in de periode tot en met 2018 willen boeken. Over het verkorten van doorlooptijden zijn we helder. Daar kan 40% winst worden behaald door het werk rond de zitting anders te organiseren. Of er nog meer snelheid is te behalen, en over het versterken van deskundigheid en toegankelijkheid, daarover gaan we met elkaar in gesprek. Bestuurders en managers trekken in de ontwikkeling van ideeën samen op met de rechters en andere medewerkers. Op die wijze komen we tot breed gedragen besluitvorming over de toekomst van de Nederlandse Rechtspraak.

Belangrijke thema's uit de vorige Agenda komen ook in deze Agenda terug, zoals het aansluiten bij wat de samenleving van ons vraagt en het versterken van onze eigen kernwaarden. Ook gaan we door met het verder verbeteren van de eigen organisatie en bedrijfsvoering.

De Rechtspraak heeft drie speerpunten geformuleerd en zet daarmee voor ons een duidelijke koers uit in een korte en krachtige Agenda. Deze Agenda geeft richting voor de te voeren gesprekken over hoe we de drie doelen gezamenlijk kunnen bereiken. We werken in nauw overleg of samen met onder meer de Hoge Raad der Nederlanden, de Raad van State, het Openbaar Ministerie, de advocatuur, de gerechtsdeurwaarders en wetenschappers. Bij de uitvoering van onze doelstellingen blijven wij in gesprek met vertegenwoordigers vanuit de samenleving.

De uitwerking van de koers vindt plaats in de (meerjaren-) plannen van de gerechten en landelijke organen. Die plannen gaan over het hoe en wanneer we in de periode 2015-2018 meer snelheid, deskundigheid en toegankelijkheid gaan realiseren. Dat alles wordt in deze plannen concreet beschreven. Ook wordt beschreven hoe we onze verbeteringen gaan meten. We maken in elk geval gebruik van bestaande instrumenten als het medewerkerswaarderingsonderzoek, het onderzoek '[Klantwaardering Rechtspraak](#)', de [visitaties van gerechten](#) en diverse internationale onderzoeken zoals '[The Global Competitiveness Report](#)', '[The Rule of Law Index](#)' en de '[Flash Eurobarometer 385, Justice in the EU](#)'.

Deze Agenda beschrijft de koers, maar is niet het startsein voor het werken aan snelle en toegankelijke rechtspraak. Hiervoor is eind 2012 het programma KEI van start gegaan. KEI voert via bijvoorbeeld consultatiebijeenkomsten, klankbordgroepen en debatcafés het gesprek over onderwerpen als snelheid en toegankelijkheid. KEI draagt volop bij aan het behalen van de doelen van de Agenda van de Rechtspraak.

Missie van de Rechtspraak: zorgen voor integere, tijdige en effectieve beslechting van geschillen en berechting van strafbare feiten door onafhankelijke rechters. De Rechtspraak draagt bij aan de instandhouding van de rechtsstaat en het vertrouwen van de burger in het recht.

Rechtspraak maakt samen leven mogelijk.

Deze Agenda is een uitgave van de Rechtspraak.

Mei 2014